

Markku Siivola: "Terapeutin viimeiset tekstit"

Review of: Erich Fromm: Omistamisesta olemiseen. Itsetiedostuksen teitä ja harhapolkuja. Suom. Maarit Arppo. Kirjayhtymä 1993.

Lueskelin Oulussa vuonna 1976 Erich Frommin (1900–80) Tuhoavaa ihmistä. Tiedä häntä kuinka monta kirjaa hän oli syytänyt maailmalle jo sitä ennen, suomeksi niitä on ainakin Vaarallinen vapaus (1962), Terve yhteiskunta (1971), Pako vapaudesta (1976). Myöhempiä ovat Olla vai omistaa (1977), href="liberaal.html"Freud ja freudilaisuus (1980). Tämä laveaan jaarittelevuuteen asti tuottelias rönseylijä on ikänsä ajokoiran lailla juossut kuono maassa psykoanalyysin hajujäljissä, kaapaissut hiukan jokaista käsitteiveä matkallaan, nuuhkaissut Buddhaa, Jeesusta, Sokratesta, Spinozaa, Hegeliä ja Marxia ihmisen ja luokattoman yhteiskunnan ihanteen väliä laukatessaan. Hänen tyylinsä on aina kuulunut kaluta löytämiään käsitteitä pyörryttävän monisanaisesti, kansanvalistajan opettajamaisesti, liikuttavan ihanteellisesti.

Tuhoavassa ihmisessä hän tirkisteli maailmaa nekrofilia/biofilia-kakkuloiden läpi, tässä hänen jäämistöstään kerätyssä kirjassa on vastakohtapari vaihtunut omistamisen kontra olemisen polariteetteihin, joihin hän ihmisen kaiken käyttäytymisen palauttaa. Tuolloin muinoin nimesi hän asenteensa humanistiseksi radikaalisuudeksi, postuumiteksteissä hän on luopunut kuvaamasta näkemystään humanistiseksi psykoanalyysiksi ja vaihtanut sen transterapeutiksi psykoanalyysiksi. Tämä Omistamisesta olemiseen on jatkoa kirjalle Olla vai omistaa. Lopputulema on tuttu: rakkaus, ymmärrys ja tuottava toiminta on olemiseen suuntautunutta, kaikki muu, se negatiivinen, omistamiseen, olipa kyse esineen, ihmisen tai idean omistamisesta.

Hänen suhteensa psykoanalyysiin on ennallaan: psykoanalyysi on se suurin se suurin mutta vain tietyillä ehdoilla. Freudia hän on aina taputellut selkään sen verran rivakasti että kaksoisviesti menee perille. Hän on "korjannut" psykoanalyysiä vielä suuremmaksi vallankin libidoteoriaa laajentamalla ja muuntamalla terapiamenetelmänsä ortodoksiaa aktiivisemmaksi, suuremmaksi ja vaativammaksi, vaikkakin sen päämäärät ovatkin samat kuin klassisessa psykoanalyysissä eli tiedostamattomien ylykkeiden, vastustuksen, transferenssin ja rationalisaation tunnistaminen. Hänen keskeisessä menetelmässään; unien tulkinnassa, on riiston makua omien käsitysten tulkinnan alleviivaamisen vuoksi. Analyysi kestää tällä aktiivimenetelmällä puolisen vuotta kahden viikotunnin vauhdilla. Uutta ovat hänen transterapeutiset itseanalyysiohjeensa lukijalle, joiden ohessa hän suomii analyytikkojen pyhää byrokratiaa, joka turvaa terapeutin ja potilaan eriarvoisuuden heijastuen juuri itseanalyysin mahdollomana pitämisenä psykoanalytikkopiireissä huolimatta Freudin omasta itseanalyysesimerkistä.

Buddhalaisuuden vaikutus korostuu hänen lämpimissä mietiskelysuosituksissaan theravadabuddhalaisen Nyanaponika Mahatheran kirjassaan Geistestraining durch Achtsamkeit esittämään malliin, jota hän pitää erityisen mystifioimattomana ja ei-suggestiivisena. Vaikka Maharishi Mahesh Yogi saa TM:n kaupallistamisesta kyytiä, ei Frommilla ole Transsendenttista Meditaatiota vastaan paljoakaan sanottavaa, ja hänen oma mietiskelysuosituksensa on hengeltään hyvin TM:n kaltainen, vaikkei mantraa käytäkään.

Frommin nimi on aina jonkin kulman takaa tupsahtanut eteeni koko elämäni ajan. Hänen postuumikirjassaan on minulle vain nostalginen arvo oman ikäpolveni ohi jo virranneesta ajasta. Itse raketti on jo pudonnut, sen viimeiset kipinät juuri sammumassa, uudet profeetat taivaalle nousemassa.

Quelle: Internet 9. 3. 1997

